

Recenze

by se občas měly vysvětlovat různé reminiscence a aluze. Např. kdo z českých čtenářů ví, kdo to byl d'Anthès? (s. 179) – rozhodně bychom tedy neměli psát Dantes: byl to nejen původce Puškinovy smrti, ale také manžel jeho švagrové, návštěvník hraběte Friesenhofa v dnešních slovenských Brodzanech a senátor za Napoleona III., jenž byl po proslulém souboji sice z Ruska vypovězen, ale v roce 1852 tam byl znovu na úspěšné misi k carovi jako císařův posel – za to se údajně stal doživotním senátorem (ovšem v důsledku známých okolností jen do r. 1870). Básník Nikolaj Někrasov (1821–1877) asi nebyl zakladatelem naturální básnické školy. Když byl Bělinským zkritizován za sbírku *Сны и звуки* (*Мечты и звуки*, 1840, autor byl označen písmeny azbuky HH), redigoval a psal prózu. Právě tu stál u zrodu naturální školy, ale jako prozaik a redaktor, jako básník byl spíše zralým realistou, naturální škola byla jako počátek ruského realismu časově vymezeným jevem, rozhodně se o ní nedá hovořit v 50.–70. letech, kdy Někrasovo uznávané básnické dílo kulminuje. Tajemný „poručík Kiže“ (s. 283) je z historické povídky formalisty Jurije Tyňanova (1894–1943), překládá se lépe jako Poručík Cipak. Postava vznikla vlastně z hlášení „Poručíki že“, česky jako „Poručíci pak“ – to by si žádalo přece jen vysvětlit (orig. název povídky je vlastně Podporučik Kiže, 1927).

Prózy – byť se týkají tak vyhraněného prostředí a tak otřesných skutečností – jsou vždy literárně na úrovni, i když ne každá je vysoce umělecká, jsou tu přirozeně i texty literatury faktu, tak byly ostatně i koncipovány. Proto je třeba věnovat pozornost i jejich kulturním souvislostem, reáliím, ruskému kulturnímu areálu jako celku. To se editorům i překladatelům nehledě na drobnosti vcelku podařilo.

Ivo Pospíšil

UŽITOČNÁ PRÍRUČKA

Dekanová, E.: *Kapitoly z teórie a didaktiky prekladu odborných textov*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Filozofická fakulta, 2009. ISBN 978-80-8094-598-5

Monografia *Kapitoly z teórie a didaktiky prekladu odborných textov* je určená v prvom rade pre študentov odboru prekladateľstvo a tlmočníctvo na slovenských univerzitách, ale aj pre skúsených teoretikov a praktikov v danej oblasti. Ako už

z názvu vyplýva, predmetom skúmania je preklad odborných textov, konkrétne náučného, administratívneho a publicistického štýlu.

Publikácia pozostáva z dvoch tematických celkov (kapitol) – teórie prekladu odborných textov a didaktiky a pragmatiky prekladu odborných textov, ktoré pozostávajú z jednotlivých podkapitol. Autorka sa venuje teoretickým princípom prekladu odborných textov v rámci slovensko-ruských a rusko-slovenských relácií, základným koncepciám a prístupom k teórii odborného prekladu či aktuálnym otázkam praxeológie prekladu ako takého. Postupne prechádza k špecifickým javom, sporným otázkam a konkrétnym príkladom funkčných alebo nefunkčných prekladateľských riešení pomocou konfrontačnej metódy.

V prvej kapitole autorka vymedzuje pojem odborný text či všeobecné zákonitosti prekladu, uvádza rôzne definície základných pojmov slovenských a ruských translológov. Konkrétne reflektuje otázky prekladateľskej analýzy, preložiteľnosti a nepreložiteľnosti, problému ekvivalencie, výrazových posunov, prekladateľských kompetencií atď. Pre lepšie pochopenie daných problémov autorka uvádza preklad administratívneho textu politicko-právneho charakteru a jeho modelovú komplexnú analýzu, v ktorej upozorňuje čitateľa na optimálne a negatívne postupy pri translácii na všetkých jazykových úrovniach.

Predmetom skúmania v druhej kapitole je didaktika a pragmatika prekladu v rámci rusko-slovenských relácií, ktorá je podľa názoru autorky málo rozpracovaná, ale aktuálna a dôležitá oblasť v translológii. V tejto kapitole zdôrazňuje potrebu diferenciacie didaktiky prekladu odborných textov podľa špecifických druhov a jednotlivých štýlov či žánrov textov s dôrazom na recipienta. Autorka sa v jednej z podkapitol venuje aj problému prekladu z materinského jazyka a do cudzieho jazyka, čo je v súčasnosti častý jav v praxeológii prekladu. V súvislosti s tým upozorňuje na konkrétne problémy a postupy z aspektu optimalizácie a adekvátnosti výsledného textu, a zároveň ponúka niekoľko vhodných postupov v danej situácii ako je využívanie ruských elektronických korpusov v kombinácii s prekladovými či výkladovými slovníkmi atď. V rámci tejto časti sa čitateľ bližšie oboznámi s ruskými elektronickými korpusmi a spôsobmi ich využitia pri preklade odborných textov do ruského jazyka.

V otázke prípravy študentov, budúcich prekladateľov a tlmočníkov, sa autorka venuje konkrétnej koncepcii a detailnej organizácii vzdelávania na Filozofickej fakulte UKF v Nitre, ktoré zahŕňa lingvistické, literárnovedné, kulturologické a translátologické disciplíny.

V záverečnej podkapitole si autorka zvolila tri študentské preklady do slovenského jazyka žánrovo rôznorodých odborných textov (v prílohách sa uvádzajú aj pôvodné texty v ruskom jazyku), ktoré detailne analyzovala vo všetkých jazykových rovinách. Podľa jej slov, zámerne vybrala texty priemerných študentov po absolvovaní troch semestrov výučby, ktorí v podstate nespĺňajú požiadavky na udelenie kreditu, aj napriek predchádzajúcej teoretickej a jazykovej príprave. Na

Recenze

druhé straně, tyto texty představují vhodný vzorek na demonstraci chýb a problémů, s kterými si někteří studenti nevedou poradit. V souvislosti s tím autorka vymezuje nejčastěji negativní posuny na stylistické, syntaktické či lexikální úrovni.

Cílem příručky je podle autorkiných slov, přispět ke konstituování prekladu odborných textů jako samostatné vědní disciplíny a v rámci didaktiky a pragmatiky prekladu odborných textů upozornit na neprobádanost dané oblasti. Jednotlivé podkapitoly či úvahy mají čiastkový charakter, ale naznačují možný vývin ve výskume dané oblasti. Jako celok je monografie cenným zdrojem informací i praktických rad před studenty prekladatelstva a tlumočnictva.

Zuzana Lorková

HRY S NIKOLAJEM VASILJEVIČEM A HRY O NIKOLAJE VASILJEVIČE

Так ка же сделана Шинель Н. В. Гоголя? Литературоведческий сборник. К 200-летию со дня рождения Н. В. Гоголя. Донецк 2009.

Přívál gogolologických prací v jubilejním roce se očekával, ale možná nikoli jejich charakter; doněcký sborník, dílo těch, kteří od 70. let 20. století budovali holistickou koncepci literatury (M. Giršman, L. Frizman, později A. Korablev aj.) ukazuje, že se dnes nejen s Gogolem hraje, ale že se hraje také o Gogola: badatelé soutěží v tom, kolik významů je jeho dílo schopno ještě vydat, kolik mezer v díle nepozorného autora ukáže své zřetězující plody. Zatímco doboví kritici viděli Gogola ještě tradičně sociologicky, zejména symbolisté dodali tomuto bádání psychologický a metaforický rozměr, o freudistech a jungiáncích bychom museli pojednat zvlášť, stejně jako o formalistech, neboť jich se sborník již svým názvem hodně dotýká. V epoše postmodernismu a postpostmodernismu vydává Gogolovo dílo další významy: je častým pramenem aluzí, metatextovosti a intertextuality, celé ruské literatury „zlatého“ a „stříbrného“ věku a koneckonců i Stalinova věku železného (Platonov, Zamjatin, Bulgakov, Fedin, Leonov). Kromě sentimentalismu a socialistického realismu jsou tedy Gogol a Dostojevskij nejčastějšími prameny intertextuality. Jeden z editorů O. A. Kravčenko (na knize se podepsaly všechny oborově relevantní katedry této ukrajinsko-ruské univerzity) zdůvodňuje výběr jednoho malého Gogolova textu, který způsobil takové problémy – *Pláště*. I pro mě začala ruská literatura *Pláštěm*, a to známou polemikou 70. let 20. století, která se